

Warszawa, 22 kwietnia 2020 r.

Szanowny Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Senator Rzeczypospolitej Polskiej
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 kwietnia 2020 r., znak: BPS.DKS.KU.0330.16.2020, niniejszym przekazuję stanowisko Amnesty International na temat ustawy z dnia 6 kwietnia 2020 r. o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r.

Z poważaniem

Draginja Nadaždin
Dyrektorka Stowarzyszenia Amnesty International

Stanowisko Amnesty International dotyczące projektu ustawy z dnia 6 kwietnia 2020 r. o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r.

Stowarzyszenie Amnesty International przedkłada niniejsze stanowisko, aby zwrócić uwagę Komisji Ustawodawczej, Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej, do których skierowany został *projekt ustawy z dnia 6 kwietnia 2020 r. o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r.* na zobowiązania międzynarodowe Polski oraz powszechnie uznawane standardy w zakresie gwarancji prawa do uczestniczenia w rządzeniu swoim krajem.

Amnesty International jest działającym od niemal 60 lat światowym ruchem na rzecz praw człowieka. Celem, do którego dąży jest zagwarantowanie każdemu człowiekowi praw zawartych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz innych aktach prawa międzynarodowego. Amnesty International bada, dokumentuje, publikuje raporty o przypadkach naruszeń praw człowieka i podejmuje kampanie w celu powstrzymania naruszeń praw człowieka i pomocy ofiarom tych naruszeń.

Promuje wszystkie prawa zawarte w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz innych umowach międzynarodowych, podkreślając współzależność i niepodzielność praw człowieka oraz konsekwencje braku ich przestrzegania.

Amnesty International jest organizacją niezależną od wszelkich rządów, ideologii politycznych, religii czy ekonomicznych grup interesu.

Stanowisko Amnesty International w przedmiotowej sprawie jest wyrazem zaniepokojenia o standardy poszanowania praw człowieka, jak również implementację zobowiązań międzynarodowych i praktykę organów państwowych w tym zakresie.

Zwracamy uwagę na zagrożenie dla gwarancji praw człowieka w okresie poprzedzającym wybory oraz w czasie wyborów oraz zobowiązania państwa w zakresie budowania przestrzeni i środowiska umożliwiającego nieskrępowany i rzeczywisty udział w życiu publicznym i w rządzeniu swoim krajem.

Prawa człowieka w kontekście wyborów powszechnych na Prezydenta RP planowanych na maj 2020 r.

Zgodnie z międzynarodowymi standardami praw człowieka państwo ma obowiązek zapewnić, że wszystkie osoby włączone w proces wyborczy są w stanie korzystać z przysługujących im praw i wolności bez żadnych przeszkód. Poniżej zwracamy uwagę na wybrane prawa i wolności człowieka, które są zagrożone w związku z planem przeprowadzenia wyborów w trakcie stanu pandemii koronawirusa w Polsce, tj. w maju 2020 r.

- **Wolność zgromadzeń**

Prawo do pokojowych zgromadzeń - publicznych demonstracji i wieców politycznych jest integralną częścią procesu wyborczego i zapewnia skuteczny mechanizm rozpowszechniania informacji i prowadzenia kampanii politycznych.¹

Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. wolności zgromadzeń i zrzeszania się podkreślił, że okresy wyborcze stanowią ważny czas dla umacniania odpowiedzialnych instytucji oraz że państwa powinny wprowadzić w tym czasie konkretne i precyzyjne zabezpieczenia przed ingerencją w wolności obywatelskie, w szczególności w prawo do wolności pokojowych zgromadzeń i wolności zrzeszania. Ponadto, w czasie wyborów państwa powinny dokładać większych starań, aby ułatwiać i zabezpieczać możliwość korzystania z tych podstawowych praw. Zapewnienie wolności zgromadzeń i zrzeszania się w tym czasie jest kluczowe.²

- **Prawo do swobodnego przemieszczania się³**

Ważne jest, aby wszyscy, którzy chcą skorzystać z prawa do udziału w życiu politycznym byli w stanie poruszać się bez nieuzasadnionych ograniczeń i strachu oraz mieć dostęp do wszystkich związanych z wyborami wydarzeń i miejsc.

- **Wolność od strachu**

Procesy wyborcze muszą być przeprowadzane w atmosferze poszanowania praw człowieka; osoby biorące udział w wyborach w tym kandydaci, wyborcy i personel wyborczy muszą być wolni od strachu o swoje zdrowie i życie. Zasada ta wiąże się z korzystaniem z prawa do zdrowia i życia, a także prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego.⁴

- **Wybory podczas zadeklarowanego bądź faktycznego stanu nadzwyczajnego**

Państwa przygotowujące się do wyborów powinny uważnie dokonać przeglądu obowiązujących w stanie nadzwyczajnym przepisów, które nakładają ograniczenia na podstawowe prawa człowieka pod kątem ich uchylecia lub zawieszenia w okresie kampanii wyborczej. Każde obowiązujące prawo, które ogranicza korzystanie z wolności wypowiedzi, informacji, zgromadzeń, zrzeszania się itp. może być postrzegane jako podważające prawo do udziału w życiu politycznym.

- **Zasada określoności i stabilności prawa**

Stosowne ramy prawne powinny obowiązywać na długo przed rozpoczęciem procesu wyborczego. Tak jak każde inne prawo, regulacje te powinny być jasne i precyzyjne, tak by zapobiec potencjalnym nadużyciom i ingerencji w pełne korzystanie z praw politycznych i pełne uczestnictwo w wyborach. Powinny również cieszyć się szerokim zaufaniem, być zrozumiałe i łatwo dostępne dla społeczeństwa.

¹ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 21

² UN Doc. A/68/299 (2013), Conclusions

³ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 12

⁴ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 9

Wskazane powyżej kwestie zostały podkreślone w ostatnich dniach przez przedstawicieli organizacji stojących na straży międzynarodowych standardów w zakresie praworządności i praw człowieka, tj. Komisję Europejską czy OBWE.

Parlament Europejski w rezolucji z dnia 17 kwietnia 2020 r. w sprawie skoordynowanych działań UE na rzecz walki z pandemią COVID-19 i jej skutkami (2020/2616(RSP) w pkt. 46 podkreśla, że „należy nadal stosować Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej i zapewniać poszanowanie praworządności, oraz że w kontekście środków nadzwyczajnych władze muszą dopilnować, by wszyscy korzystali z tych samych praw i z takiej samej ochrony; podkreśla, że wszystkie środki przyjmowane na szczeblu krajowym lub europejskim muszą być zgodne z zasadą praworządności, ściśle proporcjonalne do wymogów sytuacji, wyraźnie powiązane z trwającym kryzysem zdrowotnym, ograniczone w czasie i poddawane regularnej kontroli”.⁵

Mając na uwadze powyższe, wyrażam nadzieję, że przytoczone standardy zostaną uwzględnione w pracach Senatu i przyczynią się do wywiązywania się Polski ze zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony praw człowieka w okresie poprzedzającym wybory oraz w czasie wyborów oraz w zakresie budowania przestrzeni i środowiska umożliwiającego nieskrępowany i rzeczywisty udział w życiu politycznym.

Z poważaniem

Draginja Nadaždin

Dyrektorka Stowarzyszenia Amnesty International

⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_EN.html